

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЭЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР.

№ 28 (1562) Пятніца, 7 красавіка 1961 года Цана 4 кап.

НАШ СУЧАСНІК у жыцці і мастацтве БАЧЫЦЬ ГАЛОУНАЕ

У панішэ «сучасная тэма» ўкладвае часам розны сэнс. Некаторыя, напрыклад, мяркуюць, што сучаснасьць можа быць любая тэма, якая так ці інакш адказвае на запатрабаванні сённяшняга чытача, гледча і даламагае ўзабачэнню іх ведаў, выхоўвае эстэтычны густ. Але пры такім падыходзе рамкі паняцця сучаснай тэмы рассяваюцца бясконачна і размова на гэтую тэму робіцца бессэнсуйнай.

Ніхто не прычыць супраць таго, што некаторыя мастакі звяртаюцца да гісторыі. Творы на гістарычныя тэмы могуць адграць немалую ролю ў выхаванні нашых людзей. Добра літаратура і мастацтва перш за ўсё павінны раскаваць пра свой час, пра тое, што мы бачым і перажываем цяпер, у нашы дні.

Што можа быць галоўным у паняці сучаснасці? Калі мы правільна зразумеем, якімі рысамі вызначаецца сённяшняе жыццё, што ў ім з'яўляецца галоўным, рашаючым, што з'яўляецца штодзённым клопатам нашай партыі, нашага народа, кожнага працоўнага чалавека, дык тым самым адкажам на гэтыя пытанні.

Разам з тым варта сказаць, што конны аўтар, малючы вобраз будаўнічага чалавека, мае, вядома, права на некаторыя адступленні гістарычнага пана, калі такія адступленні дапамагаюць дамагчыся да глыбінні і даўжыні жыцця і працоўнай поведкі героя. Кампазіцыя такіх навінаў, на высоймі ідэяў, у пэўныя прапорцыя паміж мінулым і цяперашнім, так, каб даючы мінулае гды жыцця героя не засланялі яго іпучую дзейнасць у нашы дні.

Іншы раз выдавецтва праносіць нарысы, пабудаваныя на матэрыяле бачнага жыцця, які кажуць, напісаныя на гарачых слядах тых ці іншых падзей. Такі нарыс К. Жыгочка аб будаўнічым газаводзе Дашава-Мінск. Але, назаўважым, з ім мы раптам знаёмімі, што ў ім няма галоўнага героя, на кожнай старонцы — толькі новыя імёны і прозвішчы. Такі нарыс як літаратурны твор не можа зацікаваць чытача і, значыць, не можа быць выдзеным.

Мы не ставілі сваймі мэтай даваць вычарпальны характарыстыкі нарысам, атрыманым выдавецтвам. Хачелася спыніць увагу пісьменнікаў і журналістаў на найбольш характэрных і істотных недахопах ужо напісаных нарысаў, дапамагчы аўтарам ясна зразумець, якія патрабаванні прад'яўляюцца да нарыса як да важнага частка бачнага жанра мастацкай літаратуры і публіцыстыкі.

Да XXII з'езду КПСС засталася не так ужо многа часу. Між тым, Дзяржаўнае выдавецтва БССР яшчэ не мае нарысаў, у якіх глыбока і палінальна, на высоймі ідэяў, у пэўныя прапорцыя рысы будучыні камуністычнага грамадства. Гэта азначыць, што, вырашаючы вытворчыя пытанні, Павел Арсеневіч заўсёды зяртае ўвагу на матэрыяльную запіскаўнасць калгаснікаў у развіцці грамадскай гаспадаркі. У гутарцы пра эканамічны стан таго ці іншага калгаса ён раскавае не толькі пра вытворчасць, але і пра аплату працы. Аднак, што людзі і іх патрэбы ў партыйнага кіраўніка — на першым плане.

На жаль, сустракаецца часам і з партыйнымі работнікамі, якія добра памятаюць паказчыкі калгасаў па вытворчасці мяса і малака на сто гектараў, але не маюць уяўлення пра ўзровень аплаты працы калгаснікаў. Яны не ведаюць, ці саючасова выда-

Трэба ўлічваць пры гэтым значнасць тэмы. Галоўнае ўвага павінна быць звернута на тэмы сапраўды праблемныя, якія хваляюць наша грамадства. Мастак, калі ён жыве інтарэсамі народа і хоча быць найбольш карысным яму ў барацьбе за камунізм, абавязаны трымаць руку на пульсе нашага часу. А гэты пульс напэўна пачынаюць прыслушыцца мільёны савецкіх людзей.

Імяна грамадская праца, узвядзення, гаворачы словамі М. Горкава, «на ступень мастацтва», праца, якая становіцца пазмай, песняю сэрца, — асноўная, генеральная тэма сучаснай літаратуры і мастацтва.

Калі гаворыць пра творы мастацтва, якія знаходзяцца на прыпынку правільнаму шляху вырашэння праблемы сучаснай тэмы, дык я называю бы тры перыяды ўсё кінафільм «Пазма пра мора». Гэты твор, нягледзячы на асобныя недахопы, сучасны, ён кліча наперад, вучыць змагацца супраць хібаў у жыцці, а галоўнае — захаванае людзей да стваральнай працы, раскрытае яе прыгожасць.

Імяна радасць працы — галоўны змест «Пазмы пра мора». Гэты фільм — пра веліч духу савецкага чалавека. Тут усё знітавалася ў адно целасці і радасці і гора, і асабістае, і грамадскае. Гэта фільм, у якім эскавацары і землекольнікі не заслаюцца чалавечай шчасця і гора, не падзяняюць чалавека. Мы з усёй яркасцю бачым яго розум, сілу, яго невычэрпна творчыя магчымасці.

Гэта зусім не азначае, што ў кіно ці на сцэне на ўсіх выпадках трэба паказваць чалавека непасрэдна ў працы. Зусім не абавязкова герой павінен стаць ля станка ці працаваць на полі. Як трапіна выказаўся Б. Лаўраніч, галоўнае, што ў гэтым выпадку патрабуецца ад драматурга, гэта — паказ працоўнай псіхалогіі чалавека.

Мне могуць сказаць, што фільм «Пазма пра мора» не вельмі дога быў на экране, не вельмі яго наведвалі гледачы. Вядома, «Дзяржкіна, бабубка» або «Граф Моцарт-Крыстан» сабралі большую аўдыторыю. Які ж вывад з гэтага? Што, гэтыя фільмы лепшыя? Не. Я тлумачу гэта тым, што мы яшчэ дрэнна выхоўваем гледача, часам патраем дрэнным эстэтычным густам.

Гледаца, асабліва маладога, часам проста разбэшчваюць мяшчынскімі сентыментамі, слезлівымі творамі, месца дзеяння якіх змяшчаюць у чатырох сценах, асобныя канфілікі якіх праходзіць у спальні, або ў лепшым выпадку — на дачы.

За апошнія гды ў беларускай драматургіі з'явілася некалькі п'ес, пра-

якія можна сказаць, што яны знаходзяцца ў галоўным рэчышчы літаратурнага руху. І перш за ўсё хачелася б назваць п'есы А. Макасіна «Выбачыце, калі ласка!» і «Лявоніха на арбіце», К. Губарэвіча «На крутым павароце», І. Шамякіна «Выгналі блудніц». Гэтым п'есам уласцівы пафас сцягвання новага ў нашай рэчаіснасці, новых адносін паміж людзьмі, неапраўданы да недахопаў і нястойнасці барацьбы за ўсё лепшае. Гэтыя п'есы сапраўды сучасныя, яны ўтвараюць у жыцці і многаму могуць навучыць наша гледача.

Гаворачы пра панішэ сучаснасці, нельга забываць, у яго ўваходзіць не толькі тое, што адбываецца ў нашай краіне. Тут нельга абмяжоўвацца дзяржаўнымі граніцамі. Падзеі ў Конга, на Кубе або ў будынку Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Нью-Йорку — гэта таксама наша сучасная рэчаіснасць, і яна павінна быць прадметам мастацкага ўзвасаблення. Калі беларускі паэты, празаікі час ад часу звяртаюцца да гэтых тэм, дык драматургі — амаль ніколі. А ў савецкім тэатры ёсць нядрэнныя традыцыі. Прыгадаеце сатырычную п'есу «Востраў міру» Пятрова, п'есу Сіманова «Рускае пытанне», Лаўраніча «Голас Амерыкі» і некаторыя іншыя.

(Заканчэнне на 3-й стар.)

На здымку: група ўдзельнікаў нарады ваеннай камісіі, скліканай Саюзам пісьменнікаў СССР. Злева направа: пісьменнік І. Залатар, аўтар кнігі «Заметкі дэсантніка», праслаўлены беларуска-партызанка Герой Савецкага Саюза М. Осіпава, былы камандзір партызанскіх залучнікаў у Беларусі С. Сідарэнка і І. Ізю.

Фота К. Азіна.

З блакнома журналіста ГЭТА МАГУТНЫ СТЫМУЛ

Сустрача з першым сакратаром Карэліцкага райкома партыі Паўлам Арсеневічам Жалезніковым заўсёды ўзбагачае. Чалавек з вялікім узорным раскрыццём і асабліва душой чалавечай-працаўніка. Характэрна, што, вырашаючы вытворчыя пытанні, Павел Арсеневіч заўсёды зяртае ўвагу на матэрыяльную запіскаўнасць калгаснікаў у развіцці грамадскай гаспадаркі. У гутарцы пра эканамічны стан таго ці іншага калгаса ён раскавае не толькі пра вытворчасць, але і пра аплату працы. Аднак, што людзі і іх патрэбы ў партыйнага кіраўніка — на першым плане.

На жаль, сустракаецца часам і з партыйнымі работнікамі, якія добра памятаюць паказчыкі калгасаў па вытворчасці мяса і малака на сто гектараў, але не маюць уяўлення пра ўзровень аплаты працы калгаснікаў. Яны не ведаюць, ці саючасова выда-

юць у калгасах авалсы, ці разлічлівы з працаўнікамі за мінулае гды. Наўвага да гэтых пытанняў прыводзіць да нізкай працоўнай дысцыпліны ў калгасах. А гэта стрымляе рост культуры земляробства і жывёлагадоўлі, тэмы развіцця сельскагаспадарчай вытворчасці.

Вядома, што закупка жывёлы ці іншай прадукцыі на рыначных цэнах і яе продаж дзяржаве па існуючых нарыхтоўчых цэнах, якая мела месца ў апошні час, нанесла страты арцель і калгаснікам. Апушчана партыі і дзяржаве не заўважалі многія кіраўнікі якраз таму, што не сацці за такім важным эканамічным паказчыкам, як аплата працягання.

У пачатку года і быў удзельнікам бурнага сходу калгаснікаў сельскагаспадарчай арцелі «Шлях да камунізму» Столінскага раёна. Абмяркоўваліся рашэнні студэнцкага Пленума ЦК КПСС і абавязальнасць калгаса па дастойнай сутрыці XXII з'езду нашай партыі. Калгаснікам вельмі спадабалася прамова М. С. Хрушчова на Пленуме, яго вострая крытыка кар'ерыстаў, ашуканаў дзяржавы і народа.

Члены арцелі з гневам гаварылі пра былога старшыню калгаса Ф. Змірчукова, пры якім рэзка знізіліся аплаты працягання. Ён аддаваў больш увагі закупкам жывёлы на рынках і масла ў магазінах, чым доглядку кароў і адкорму свіней на калгасных фермах. Такая камарыця нанесла арцелі вялікія страты. Рэзка знізілася працоўная актыўнасць калгаснікаў, бо на працягу ў 1959 г. было выплачана ўсяго толькі на 3 рублі (гэты і далейшыя прыклады прыводзіць у старых грашнях), тады як у пачатку года прабавілі абвясціць, што гарантыя па 10 рублёў на працягленне ў калгаснікаў было падавана даверце да кіраўнікоў арцелі. Людзі падаялі на заробкі. Летас урадзялі ў калгасе збіраў у асноўным навучнікі Столінскага сельскагаспадарчага тэхнікума і вуліні сярэдняй школы.

Калгаснікі, якія выступалі на сходзе, гораха ўхвалялі парады М. С. Хрушчова пра шляхі далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі і ў працягненні пра ажыццяўленне ў калгасе прыпынку матэрыяльнай запіскаўнасці ў павелічэнні вытворчасці прадукцыі земляробства і жывёлагадоўлі.

Мудрыя рашэнні партыі нарадзілі ў калгасніках свежую энэргію, пачынаючы на стварэнню працу. Партыя партыі ўлічвае карысны інтарэсы народа, адпавядае яго жыццёвым патрэбам.

Усё шырэй разгортваецца сацыялістычнае спарбніцтва за высокім ураджаі, за новымі поспехі ў развіцці жывёлагадоўлі. Нараджаюцца но-

выя формы маральнага заахвочвання. Неабходна ў кожным калгасе разума спалучаць маральны і матэрыяльны стымулы да працы.

З вёскі Далатоўшчына да канторы калгаса «Сталінскі шлях» Карэліцкага раёна я ехаў з даглядачым жывёлы Мікалаем Ермаком. Спачатку мы гутарылі пра незвычайна цёплую зіму. Потым мой спадарожнік пачаў раскаваць пра сваю працу на ферме, пра ўдзел у абласной нарадзе жывёлаводаў.

Вядома, аднаго мяне з нашага калгаса паслалі на тую нараду, ды і з усёго раёна дванаццаць чалавек было. Мясце там узнагародзілі гадзінічкі «Ура!».

Ён з гонарам гаварыў пра гэтую палезную ў жыцці. Адчуваўся, што яго не столькі радуе падаўрэн, колькі грамадскае прызнанне высокай чалавечай годнасці калгаснага па-стуха.

Семнаццаць перадавікоў з бригады ферм занесены на Дошку гонару калгаса «Сталінскі шлях». Тут і Івантарфія маладога трактарыста Івана Коноха. Летас ён апрацаваў на трактары «Беларусь» 511 гектараў (у пераходзе ўсіх работ на мяккае ворыва).

Іван Конох — камуніст. Працуе старанна, дільны партыйным абавязкам паказвае прыклад іншым калгаснікам. Разам з тым, гэты механізаваў, можна сказаць, з залатымі рукамі, задаволены, што багата заробіў у калгасе і грошай, і прадуктаў. І сапраўды, калі добра жывецца — работа веселье ідзе.

У нашчынных газетах і «Баявых лістках» калгаса рэгулярна паведамляецца пра перадавікоў спарбніцтва. На ўрачыстых сходах, прысвечаных святкам Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і Першамай, прад'явілі сельскагаспадарчы ўручае 20—25 перадавікоў саборніцтва каштоўнай прадукцыі. Многа маладых працаўнікаў было азначана ў сувязі з 40-годдзем Ленінскага камсамолу Беларусі. Чалавек, які прымаваны, прыёма, што яго працу ўшаноўвае грамадскасць.

Старшыня сельгасарцелі Аляксандр Іванавіч Матусевіч раскавае, што ў калгасе сталі больш намалочваць хлеба, павялічылася вытворчасць малака, свіней. Важную ролю ў гэтым адграілі меры матэрыяльнага заахвочвання калгаснікаў. Ігнавалды атрымляюць 15 працэнтаў грашовага прыбытку, які паступіў за аддадзенай бригады або звонім ільнопрадукцыю. За кожную тону цукровых буркоў, вырашаных на прысядзібным участку, калгаснікі атрымляюць 20 рублёў і бясплата 2,8 кілаграма цукру.

Ужо год, як жывёлаводаў арцелі атрымляюць гарантыяваную грашную аплату. Заробкі даярах, свінаках,

ПРА БЫЛЫЯ ПАХОДЫ

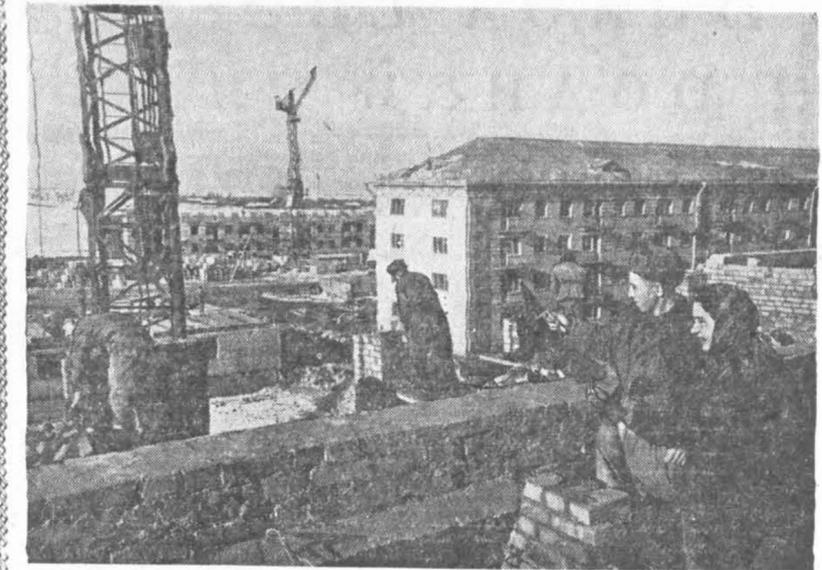
У канцэртнай зале акруговага Дома афіцэраў адкрылася нарада ваеннай камісіі Саюза пісьменнікаў СССР сумесна з Саюзам пісьменнікаў Беларусі і пісьменнікаў Украіны, Масквы, Ленінграда, Смаленска і іншых гарадоў краіны, на якой абмяркоўваюцца пытанні развіцця мастацкай і мемуарнай літаратуры аб партызанскай барацьбе народаў Савецкага Саюза з фашысцкімі захавнікамі ў гды Айчынай вайны.

У Мінску сустраўся сябра па зброі і пяру, сабраўся, каб падзяліцца ўспамінамі аб мінулай вайне, а таксама вопытам стварэння кніг на ваенна-партызанскую тэму. Сярод удзельнікаў нарады кіраўнікі партызанскага руху, пісьменнікі, чые творы аб вайне вядомы шматлікім чытачам нашай краіны: Ю. Збанацкі, В. Зямляк, І. Ганчарэнка, А. Хіжак, І. Станюк, К. Вапшыцкі, А. Ісбах і многія іншыя. Прыбыў на нараду Герой Савецкага Саюза пісьменнік П. Варышчэра, які разам з пісьмік партызанскім залучнікам генерала Каржа (Камарова) павіваў у час вайны пад Стаўбічамі, у Налібоцкай пушчы і ў іншых мясцінах нашай рэспублікі.

З дакладамі пра творы, прысвечаныя партызанскай барацьбе ў мінулы вайну, выступілі Н. Папкоў (Беларусь) і Д. Капіца (Украіна). Заслуханы таксама садакладу Ю. Каралькова — пра падпольную барацьбу ў час фашысцкай акупацыі, А. Ісбах — пра рух супраціўлення ў акупіраваных фашыстамі краінах.

У спрэчках выступілі Я. Садюксі, І. Станюк, Н. Масквін, І. Залатар, Я. Вераб'ёў і іншыя.

Нарада працягвае сваю работу.

Там, дзе надаўна было поле, узвышаюцца шматпавярховыя жылыя дамы новага горада. Працуюць універсал, камбінат бытавога аслугоўвання, дзіцячы сад, ласня, бальніца. У хуткім часе будаўнікі здадуць у эксплуатацыю шырокаазрыны кінатэатр. Вядзецца будаўніцтва гарнага тэхнікума. Добрая слава ходзіць у горадзе шахцэраў аб брыгадзе камуністычнай працы, якую ўзначальвае камуніст Пятро Старавойт. Шацэр брыгада будзе жылы дом, які вы бачыце на здымку.

СПРАВА ПАЧЭСНАЯ, ВАЖНАЯ

У агульнанароднай барацьбе за дастойную сутрыці XXII з'езду КПСС пачэснае роля належыць людзям творчай працы: пісьменнікам, кампазітарам, мастакам, акцёрам.

Некалькі месяцаў назад «Правада» заклікала пісьменнікаў, журналістаў, вайсковую армію рабочых і сельскіх корэспандэнтаў: стварыць кнігі пра герояў сямігадзі! Заклік «Правады» знашоў гарачую падтрымку сярод пісьменнікаў, журналістаў, усіх работнікаў савецкага друку. Гэта і зразумела. Стварыць павінна быць мастацкія вобразы перадавых людзей нашых дзён, будаўнікоў камунізму — справа ганаровая, высакродная.

Заклік «Правады» актыўна абмяркоўваўся ў Саюзе пісьменнікаў БССР і Саюзе мастакоў. Было вырашана стварыць нарысы, у якіх былі б пазначаны працоўныя подзвігі герояў сямігадзі, раскрыты багаты ўнутраны свет гэтых людзей, іх палымныя савецкіх патрыятызм, безмежная адданасць справе камунізму.

Дзяржаўнае выдавецтва БССР залічвала выпусціць сэр'ёзна нарысы «Нашы сучаснікі» (кожны нарыс — самастойная кніжка), зборнік матэрыялаў «Беларусы сёння» (на праланове Саюза журналістаў БССР) і кнігу нарысаў пра лепшых людзей Магілёўскай вобласці (аўтары — пісьменнікі і журналісты Магілёўшчыны, а таксама тая, хто раней жыў і працаваў там).

Руканісці кніг аб перадавых людзях Магілёўшчыны ўжо рытуецца да друку. Некаторыя пісьменнікі таксама прадставілі выдавецтву рукапісы сваіх новых нарысаў для выдання іх у сэр'ёз «Нашы сучаснікі». Уважлівае знаёмства з усімі гэтымі творамі ў нас у рэдакцыі выклікала поўную думку, праяновы, заўвагі па сутнасці.

Некаторыя аўтары паказваюць сваіх герояў аднабакова. С. Кухараў, напрыклад, напісаў нарыс пра маладога дзяржаўнага героя Мядзведкава з Сяўгарадскага раёна і членаў яе Брыгады. Брыгада на чале з Любоўна змагаецца за званне калектыву камуністычнай працы.

Калі верыць аўтару, дык героі нарысы і яе сабраўці цікавцяць толькі тым, каб саючасова і добра наарміцца, напайці і падаць кароў, сацыяць за мясцінай у лясных хатках для жывяльня. Але хіба даяры не ходзіць у бібліятэку, не глядзіць кінафільмаў, не слухае лекцыі і дэкадады, не дзеліцца думкамі аб жыцці?

Знамы чалавек жыве і працуе ў калгасе «Паміць Ільічэна на Случышчы». Гэта — Андрэй Худзкоў, брыгадзір трактарнай брыгады. Чым ён цікавіцца? Калі па ўсёй краіне разнасяць вестка пра выдатную ініцыятыву варонжэскага механізатара Івана Манукоўскага, Андрэй Худзкоў, гэты ўлюбены ў сваю справу чалавек, захацеў вывучыць вопыт Манукоўскага, прымаючы яго ў сваім калгасе. Газетныя артыкулы пра Манукоўскага не задаволілі Худзкоўна. І ён вырашыў паехаць да самаго наватара. Але старшыня калгаса адмовіў Худзкоўна ў камандзіроўцы. Маўляў, грошы патрэбны на справы больш важныя... Але гэта не спыніла Худзкоўна, ён паехаў да Манукоўскага ў далёкую Варонжэжскую вобласць без камандзіроўкі, на свае грошы. Вярнуўшыся ў родны калгас, Худзкоў прыняў новы, толькі што вывучаны вопыт Манукоўскага па механізава-

най апрацоўцы кукурузы, і дамогся небыццёва ў тэатрышых умовах урдаваць гэтай каштоўнай культуры.

Пра ўсё гэта напісаў у сваім нарысе П. Валкедаў. Напісаў скупа, нават пра гэтую незвычайную пазежку. А ў выпадку жэ камандзіроўкаю Андрэй Худзкоў паказаў сваё чалавечам, які глыбока разумею сабе грамадскі абавязак!

Тыя матэрыялы, які кажуць, сам ідзе ў рукі нарысіста, сам прасіцца на паперу. Мы паралілі С. Кухараў і П. Валкедаў не рабіць сваіх герояў прамэрына прыземленымі, а, наадварот, арчы паказаць іх багаты душой свет, высокае маральнае аблічча. Нарысы былі дапрацаваны, пасля чаго, на нашу думку, сталі больш змястоўнымі, больш цікавымі.

Наш сучаснік — гэта будаўнік камунізму. Рысы камуністычнай будучыні вядома ўжо зарэз, і не толькі ў гіганцкіх дасягненнях навуцы і тэхнікі, у вялікім размаху будаўніцтва, у роцце культуры і дабрабыту народа. Яны, перш за ўсё, у роцце сяджамасці нашых людзей. Траілібусы без кандуктэраў, зарплата без касіраў, магазіны без прадаўцоў, кінаатэатры без білетных кантраляроў, шылькі і кітаўныя правыя высаюга сумленны, унутраны самодысцыпліны сталі ў наш час масавай з'явай. І калі нарысіст, стварючы вобраз сучасніка, палымляе багатае барацьба за камунізм, героя сямігадзі, абходзіць маўчаннем пытанні атэі і маралі, душэўнай высакроднасці савецкага чалавека, дык такі вобраз, зразумела, нельга прызнаць павінна быць, праўдзівым. Хоча таго аўтар ці не, але ён абвяднае, прымае свайго героя.

Сярод нарысаў, якія паступілі ў выдавецтва, ёсць і такія, дзе вобраз нашага сучасніка паказваецца ў яго далёкім мінулым. Вось, напрыклад, нарыс магілёўскага журналіста М. Карэля пра героя Сацыялістычнай Працы дзяржаўнага «Рэсвэты» Кіраўскага раёна Ф. Кісёльва. Нарыс мае некалькі раздзелаў. У першым раздзеле вайны, затым — пра калектывізацыю сельскай гаспадаркі. Потым вайна з белафінамі, за ёй — Вялікая Айчынная вайна, у завяршчэнне — ваяўніцтва гды пасляваеннай разрухі, першыя крокі па ўмацаванню калгаснай гаспадаркі пад кіраўніцтвам К. П. Арлоўскага і г. д. А пра героя — бела, скаржароўка...

У хроналагічнай паслядоўнасці паказваецца і жыццё Ф. Кісёльва. Нарыс чытаецца ў некаторых месцах з цікавасцю. Але як толькі аўтар дождзіцца да нашых дзён, да сямігадзі, нарыс раптоўна абрываецца: аўтар нібы траціць мову!

У такім жа плане напісаў свой нарыс і малады бабруйскі літаратар А. Герэлік. У рукапісе, аб'ёмам крыху больш аўтарскага аркуша, ён вырашыў раскаваць пра трох лепшых калгаснікаў сельгасарцелі «Ігітан» Бабруйскага раёна. Грунтоўна, цікава напісаў пра трох герояў на адным аўтарскім аркушы — не проста, не лёгка. Нягледзячы на гэта, пра кожнага з іх аўтар пачынае далёк. Асобна, напрыклад, раскаваецца пра тое, якім было жыццё сялян у вёсках Вялікай і Малыя Борцінікі... да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістыч-

У КАМІТЭЦЕ ПА ЛЕНІНСКІХ ПРЭМІЯХ У ГАЛІНЕ ЛІТАРАТУРЫ І МАСТАЦТВА

4 красавіка ў Маскве пад старшынствам М. С. Сіханова адкрыўся пленум Камітэта па Ленінскіх прэміях у галіне літаратуры і мастацтва.

Пасля дыскусіі па кандыдатурах, пакінутых для абмеркавання, будзе прынята рашэнне аб прысуджэнні Ленінскіх прэміяў 1961 года.

У гэтым годзе савецкая грамадскасць прыняла асабліва актыўны ўдзел у абмеркаванні кандыдатур,

вылучаных на атрыманне Ленінскіх прэміяў. У параўнанні з папярэднімі гадамі павялічылася колькасць калектывных абмеркаванняў у мастацкіх, творчых і навуковых арганізацыях, на заводах і фабрыках, у калгасах і саўгасах, у навучальных установах. Значна шыроў абмяркоўваюцца кандыдатуры ў друку. Письмы аб кандыдатурах 1961 года прыслалі ў Камітэт жытары многіх гарадоў і вёсак нашай Радзімы, а таксама з некаторых зарубажных краін.

Пасля даякда і садакладу разгарнулася ажыўленая спрэчка.

Справаздача пра канферэнцыю будзе апублікавана.

Для сельскай бібліятэк

Работнікі бібліятэкі Мінскага трактарнага завода вырашылі дапамагчы некаторым калгасам стварыць бібліятэкі. Пры падтрымцы заводскага камітэта прафсаюзу дзе бібліятэкі па 150 кніг мастацкай, палітычнай і дзіцячай літаратуры ўжо накіраваны ў падшэфны калгас «Сіскра» Плесчынскага раёна і ў саўгас «Доктаравічы» Капыльскага раёна.

У добрай справе лёгкія крылы. Калі пра гэта даведзлася на швейнай фабрыцы імя Крупскай, пачыны трактараводцаў буды падхоплены. За справу ўзялася камсамольская арганізацыя і абвясцілася сабраць дзве тысячы кніг для свайго падшэфнага калгаса імя Сявэралова Чэрвеньскага раёна.

Ва ўсіх іхках ідзе збор літаратуры. Многія швацкі, каб даставіць больш прыемнага свайм падшэфным, купляюць новыя выданні. Сабрана ўжо каля 1 000 кніг.

На здымку: (справа налева) камсамолькі эксперыментальнага іхца фабрыкі імя Круп

Дзе ініцыятыва — там поспех

Многія пісьмы, якія атрымлівае рэдакцыя, узнімаюць пытанні культурнай работы, разказваюць аб вопыце ўстаноў культуры.

Там, дзе справы кіруюць людзі ініцыятыўна, абшчыны, якія здолелі арганізаваць вакол сябе актыўнае, дабры шырокае гаспадарства ў рабоце бібліятэкі і клубу. А сталая дапамога грамадскай — неабходная умова для добрай работы ўстаноў культуры як у горадзе, так і на вёсцы.

Інструктар-металіст Палаца культуры прафсаюзаў Ул. Селязін прыводзіць рад прыкладаў. Сіламі актывістаў бібліятэкі клуба Мінскага аўтавадзанаўтараў арганізавана 20 бібліятэкаў-перасоваў, якія маюць каля дзюж з п'яццю тысяч чытачоў. Усе рабочыя мінскай часткі № 2 карыстаюцца паслугамі свайго бібліятэкара (загадчыка В. Башлакова). Многія ў Беларусі бібліятэкі, якія працуюць выключна на грамадскіх асновах, Сярод іх адна з лепшых — на Гродзенскай шматэтажна-фермацыйнай фабрыцы. Яю загадвае бібліятэкарка З. Парнак.

У Камянінскім раёне лепшая Чыкавальская сельская бібліятэка, дзе загадчыца Е. Прысяжына піша ў пісьме ў рэдакцыю М. Няхай, бібліятэчны савет не паставіў сабе задачу — давесці кнігу да кожнага дакладна жыхара вёскі. Раней у калгасе «Ленініцкі шлях» чытала кнігі толькі 130 чалавек, большасць — 400 чытачоў. Дзе актывісты дапамагалі Е. Прысяжыне: несць кнігі туды, дзе працуюць людзі — у поле, да пастухоў на пашу.

У чырвоным кутку жыццёлагадчай фармы абсталілі куток жыццёлагадчай дзе імаць спецыяльную літаратуру. У сваёй бібліятэцы ўтулілі і прыгожа. На стэндзе выстаўлена літаратура аб барацьбе за мір. Выяшчаныя ілюстрацыі спіс кніг на тэму: «Чалавек зававаў космас», партрэты герояў-касмонаўтаў Гомельшчыны, паказчыкі дасягненняў перадавак калгаснай вытворчасці. Бібліятэка часта праводзіць канферэнцыйныя чытанні, дыскусіі, літаратурныя вечары. На кутовай нарадзе бібліятэчных работнікаў, якая адбываецца ў Чыкавальскай бібліятэцы, яе загадчыца і актывісты падзяляліся са сваімі таварышамі вопытам работы.

Шканы вечар на тэму «Маладыя і баршчыне за камуністычнае заўтра» правяла Старадарожская сельская бібліятэка, паведамляе рэдакцыя В. Крукоўскай. Майстар іхна райпракамбіната, дэпутат райвыканкома Н. Гадуін і работнік міліцыі А. Печань у сваіх выступленнях на вечары прыводзілі прыклады з жыцця малады раёна.

Шмат карысна ініцыятыву праяўляе савет бібліятэкі і яе загадчык М. Берасень у калгасе «Палітадзельце» (Бешанковіцкі раён), піша К. Хруцік. Шырока разгорнута тут прапаганда рашэнняў студэнцкага пленума ЦК КПСС. Гутаркі і дэклады аб пленуме правялі сакратар калгаснай партарганізацыі тав. Мікошэў, аграном тав. Кавалёва і інш. У бібліятэцы ёсць «Літоўка сацыялістычнага сапраўдства», на якой адзначаюцца паказчыкі работы калгасных брыгад. Рэгулярна выходзіць нацыянальная газета «За ўраджай».

Лепшай у Гродзенскай вобласці прызнаюць Іўеўская раённая бібліятэка (загадчыца Н. Мятнік), паведамляе рэдакцыя Н. Каржук.

А. М. Саўрук піша пра добрага работніка сельскай бібліятэкі калгаса «Бальшыўка» (в. Садавічы Камышанскага раёна) Н. Прахараў.

Многія ў Беларусі бібліятэкі і клубы, якія сталі сапраўднымі асяродкамі культуры. Разнастайнае багацце тых метадаў, якія яны ўжываюць у працы.

Пра добрую работу клуба ў саўгасе імя 10-годдзя БССР (імя Сястры Любанскага раёна) напісаў нам В. Бочок. Актывіста працуе тут савет клуба (старшыня М. Буранюк). У гуртках мастацкай самадзейнасці прымае ўдзел 60 чалавек — рабочыя саўгаса, аграномы, механізатары, жывёлаводы. Многія ўвагі аддае савет клуба прапагандае перадавога вытворчага вопыту. Стварылі прапагандацкія вечары «Сустрача інакш» і «Літоўка сацыялістычнага сапраўдства».

Вось як чаргуюцца эпізоды ў першай тэры апавядання: гутаркі байшоў перад дэмабілізацыяй; Анатоль праводзіць Паўла і просіць напісаць пра сямя; успамінае і пра знаёмства з Будайкам; першыя сумніны Анатоль і пісьмо ад Паўла; тут жа аўтар паведамляе, што Трубнік зусім не быў ворагам народа і што Іза ні ў чым не панавіла; сустрача Паўла і Ізу; Анатоль атрымлівае пісьмо ад Ізы і Паўла; успамінае пра сына; насяроджанцы да Ізы і г. д.

З таго моманту, як становіцца вядома, што ў Ізу з Трубнікам былі толькі часта сяброўскія адносіны, усё — іна, Анатоль пачынае выглядаць нейкім дзіваком, які сам сабе стварае перашкоды да таго, каб вярнуцца ў сямя (яго нежаданне ўсё высветліць самоў і г. д.).

Нераз'яўлена выкарыстаная «плошча» апавядання. Часта паруюцца прапоры ў паданні істотнага і друга гараднага. Яна расійскага амаль кожны эпізод за кошт зусім непатрэбных для твора звестак.

Нават той момант, што Анатоль і Павел раней не былі знаёмы, па сутнасці не мае істотнага значэння для канфілікту. Твор пачынаецца з моманту атрымання Анатолем пісьма ад Паўла. А ўсё сёння іх гутарка, перададзены пры гэтым разгаворы, маюць часта стылістычны змест да двух-трох абзацаў.

Вось хача б некаторыя прыклады таго, як у твор увадзіцца зусім непатрэбнае для раскрыцця задумкі (агульныя месціны, якія загружавалі твор):

«Даведзліся, у якім падрабязнасці знаходзіцца зямляк. Буўдаў мі авторчасці. Так, сінгарка Г. Ізрайльчыца, якая адважліва летас 1380-свайей, а сёлет абавязалася адкарміць 1500, расказала, як яна дабі-

(АГЛЯД ПІСЕМ)

васця такіх поспехаў. Перадавае дзяржа В. Мяхавіч, што чакалі дэталі 5.800 кілаграмаў малака ад кожнай каровы, таксама падзялялася з жывёлаводамі сваім вопытам. Вялікая і дзейная лектарская група пры клубе. З дэкладамі і лекцыямі рэгулярна выступаюць сакратар партыйнай арганізацыі саўгаса тав. Грышчын, галоўны наездчык тав. Баўдзюк, галоўны ўрач бальніцы тав. Якубоўскі, ветэрынарны ўрач тав. Кавалёўскі, настаўнік тав. Вялічкі.

У бібліятэцы ў Соснах таксама заўсёды поўна людзей. Бібліятэкарка Н. Кіберман мае на ўліку больш 700 чытачоў. «У гэтым годзе неважасліва многа чытаюць», — сцвярджае яна Тут часта арганізуюцца канферэнцыйныя чытанні, праводзіцца антырэлігійныя вечары, напрыклад, на тэму «Што было ўваскрэсенне Хрыста?»

У 1961 г. саўгас імя 10-годдзя БССР змагаецца за ганаровае званне называюцца калектывам камуністычнай працы. Дзесяціна дапамагае калектыву ў ажыццяўленні гэтай пачэснай задачы савет Соснаўскага клуба.

Уа. Курко падрабіла напісаў пра актыўную работу савета Навасёлкаўскага сельскага клуба Дзяржынскага раёна. 14 год працуе тут загадчыца М. Сіман. Але ўсё ж адной дзе савета працявае ён было б цяжка. А цяпер клуб стаў сапраўдным месцам адпачынку калгаснікаў мясцовай сельскагаспадарчай «Перамога». Па ініцыятыве члена савета, дырэктара школы В. Хасанова клуб шырока разгорнуў антырэлігійную прапаганда. Наладзі-

ваюцца вечары, дзе выкрываецца рэакцыяныя сутнасць рэлігіі, а таксама чытаюцца дэклады, лекцыі аб савецкіх штурхальных сістэмах і г. д. Калгасныя пазы складваюць актывісты ў літэратурнай частцы на мясцовым матэрыяле. Атэістычная літаратура выстаўлена на спецыяльным стэндзе «Рэлігія — опіум народа». Член савета клуба, выхавальніца дзіцячага дома Н. Гарбачова прымае актыўны ўдзел у арганізацыі работы мастацкай самадзейнасці. Ды і ўсё стаецца добра паміж клубу ў яго рабоце.

У час палых работ на палатках калгаса «30 год БССР» (в. Сынцы Драгавіцкага раёна) настаўніца сусветнага агітатора Д. Кухарчык, — расказвае К. Рабы. Яна прыносіць туды газеты, часопісы, патфон, плашчкі. У абезьдены перыяды правадзіць гутаркі па літэратурнай і міжнароднай ўнутранай палітыцы. Калгаснікі слухаюць разам музыку, песні.

Сельская ініцыятыва — вялікая сіла ў культурнай рабоце на вёсцы. М. Няхай у сваім другім пісьме расказвае, як настаўніца Верхне-Жаруцкай сярэдняй школы Камарнінскага раёна стварыла драматычны гурток, які паставіў спектакль па п'есе Я. Купалы «Паўлічка» ў сельскім клубе і ў раённым Доме культуры.

Работа культуры-асветных устаноў — справа важная і пачэсная. Яны дапамагаюць савецкаму народу ў яго барацьбе за дэмакратычнае выкананне планаў трэцяга года самайго, за больш поўнае выкарыстанне магчымасцей і рэзерваў для павышэння вытворчасці прадуктаў сельскай гаспадаркі. І таму роля кожнага хай сабе сінгала работніка культуры б'я, Хасанова клуб шырока разгорнуў антырэлігійную прапаганда. Наладзі-

Будні Салігорска

Жыццё ў барацьбе

Кожны дзень прыносіць новыя весті аб працоўных поспехах беларускіх шахцераў. Праходчыкі актывіста ўключылі ў сапраўдны савет дастойную сусветную XXII з'ездку Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, працуюць не шкадоўчы сілі у імя роднай краіны. Рабочыя горна-капітальных участкаў змагаюцца за высокае званне калектыву камуністычнай працы. Цяпер штодзень у Салігорска адраўдзецца для патрэб сельскай гаспадаркі краіны дзесяткі тон сільвіту — каштоўных неўзабачаных солей.

Жыццё ў барацьбе

У літоўскім горадзе Ляндварысе па вуліцы Петру ў доме нумар адзін жылі 82-годныя персанальны пенсінер Іван Кірылавіч Касяк, былы настаўнік пачатковай школы, Іван Кірылавіч Касяк і яго жонка Іза. Яны жывалі ў вёсцы Завараткі. Атрымаўшы ў Магдэбуржскай настаўніцкай семінары званне «хатняга настаўніка», пераехаў працаваць у Ляндварысе. Яшчэ ў канцы XIX ст. ён далучыўся да падпольнага руху, каб змагацца з царскім самадзяржаўем. Палымым рэвалюцыянер Фелікс Эдмундавіч Дзяржынскі трымаў цесную сувязь з Іванам Кірылавічам.

Блізкім другам Касяка быў народны пазт Барыс Якуб Колас. У доме Івана Кірылавіча ў пачатку 1906 г. адбыўся сход, на якім было вырашана выдаваць газету «Горы» (газета пазла выхадзіла некалькіх нумароў была закрыта). Касяк расказвае, што ў складзе ўдзельнікаў у Якуб Колас.

Пасля нелегальнага з'езду настаўнікаў Беларусі Якуб Колас зноў навідаў Касяка ў Ляндварысе. Пазт захаляўся палаткам і паркам графа Тышкевіча, якія знаходзіліся над вярэямі недалёка ад Ляндварысе. Ён марыў аб тым, каб у палатцы Тышкевіча арганізавалі асабістае мастацтва.

У пісьме ў Міністэрства асветы Літоўскай ССР Якуб Колас пісаў: «Івана Кірылавіча Касяка я ведаю шмат год як чалавека, які звязваў сваё жыццё і дзейнасць з грамадска-палітычным і рэвалюцыянерным рухам, пачынаючы з 1900 г. Да гэтага часу ён уступіў у сувязь з сацыял-дэмакратычнай арганізацыяй г. Вільня, цяпер Вільнюс. Знаходзіцца на працы настаўніка пачатковай школы, ён арганізоўвае рэвалюцыянерны гурткі сярод чырвінчыкаў, праводзіць з'езды па арганізацыі, настаўніцкіх заб'яду і саюзаў. У час барацьбы ў Дзяржынскую думу наладзіў сярод нельніцтва дэманстрацыі супраць

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Як сучасная савецкая рэалізацыя ўвасоблена ў некаторых творах мастацтва? Галоўны недахоп многіх твораў пра сучаснасць — зарабітчанства. Часам тэмы баршча значыцца, але некаторым з іх не хапае філасофскага глыбіні. З падзей, якія паказваюцца ў тэатры, кіно ці на палатне, не робіцца ніякіх вывадаў, абгульчэнняў, апроч самых прымітывных, утылітарных. Вось і атрымліваецца, што ў творы ёсць добры матэрыял, а няма пафусу. Гэта — вынік утылітарнага падыходу да мастацтва, уаўня актуальнасці. На справе такі твор і не актуальны, бо ён не халя...

Памылка некаторых мастакоў у тым, што на тэму яны глядзяць, як на выратавальны круг. Думаюць, што добрая тэма сама па сабе забеспечыць поспех. Тэма — гэмай, а галоўнае ўсё ж у асэнсаванні.

Адна з цэнтральных тэм Рэспубліканскай мастацкай выстаўкі ў 1960 год — будаўніцтва Салігорскага калінійнага камбіната. Але хіба творы, якія мы ўбачылі на выстаўцы на гэтую тэму, раскрываюць сутнасць і характар будаўніцтва? Мне здаецца, не. Мы бачылі шахцярня капры, шахцярня дзверы, фігуры ў шахцёрскім адзенні — і ад усёго гэтага паявае сумам, смуткам, аднастайнасцю, бестраснасцю. А чаму? Таму, што мастакі не раскрылі галоўнага — душу чалавека, які выдзіў з горада. Знаўчы гаварылі, што яшчэ шчыры праца добра вырабляе шчыры колер, а з той калянае адна, а шчыры з другой — сонечны праменьні, трапіна хілачыня на твары ў шахцёра і г. д. Усё гэта добра. Праблема тэхнічнага майстэрства найважнейшая, без гэтага не будзе твораў мастацтва. Але тэхнічнае майстэрства — не самацэля, яно з'яўляецца сродак для выражэння ідэі.

На выстаўцы прадстаўлены дзве будыныя карціны мастака І. Стасевіча пра заваявальнікаў Англіі. Адна карціна называецца «Англар, Англар...», другая — «Пакарненне Падуініх парогі». Відэаюна, гэтыя працы яшчэ маюць патрэбу ў завяршэнні, удалаціненні некіх дэталей. Але ў іх ужо цяпер ёсць галоўнае: карціна пераходзіць дух часу, гераічна і ў гэтым, гэта іх характар — не прыземленае, не натуралістычнае адраўдзецца людзей, занятых працаю. Тут мы бачым, што праца для людзей — натхненне, радасць, песня. Тут відаць усхваляванне стаўленне мастака да жыцця.

Нашых пісьменнікаў, дзеючых мастацтва прынята называць інжынерамі чалавечых душ. Гэта — трапіна выраз, судоўнае вызначэнне. І калі самі мастакі разумеюць сутнасць гэтага вызначэння, дык яно дапамагае ім знойсці сваё месца, разумець сваю непатруную ролю. Але бывае, што пісьменнік часам забывае, што ён інжынер душ і адчувае сабе або інжынер-будаўніком, або архітэктарам, або аграномам, г. з. інжынерам у літаратурным сэнсе гэтага слова. І тады ён пачынае сваім творам дыктаваць чытачу, следуючы, што, як і калі трэба будаваць, напрыклад, у калгасе. Такі мастак замест таго, каб выхоўваць душы, павышаць свядомасць, навязвае, далупіць, калгасікам патрабаванне: пераносіце «вашу вёску» з ізіны на пагорак. Там вам будзе

царскага рэжыму, памешчыкаў, рэакцыянага духавенства. За ўдзел у рэвалюцыянерным руху неадраўдзецца падварагіс рэспісім з боку царскага ўрада і чарносоценных арганізацый. Ён таксама прымаў дзейны ўдзел ў рэвалюцыі 1917 г., прымыкнуў да партыі большавікоў. Тав. І. К. Касяк дапамоў рэвалюцыянерам, якія стварылі службу па падварагіс рэспісім з боку царскага ўрада, як напрыклад, чыгуначнікаў. Будова мастацтва Сучка, які працаваў некаторы час са мною ў рэдакцыі Беларускай газеты «Наша Ніва», а потым асуджанам і сасланам на катаргу. Калі я быў асуджаны і зняволены ў крэпасці, тав. І. К. Касяк гэтую матэрыяльную дапамоў аказаў і мне.

Усё сваё доўгае жыццё І. Касяк прысвяціў выкарадаму службоўніку народу ў імя перамогі прагрэсу і праўды. Ён у поўнай меры варты грамадскага прызнання і падзякі.

Іван ШУТОВІЧ.

БАЧЫЦЬ ГАЛОУНАЕ

лешы. Калгаснікі на гэты слухаюць адказваюць: яшчэ рана, яшчэ мы не настолькі багатыя, каб займацца перасяленнем, пачаць крэху, вырашаюць праблему з малаком, мясам — тады і пераселіся. Але драматург-інжынер вуснамі маладога артыкратара — гераіні п'есы працягвае настаўляць на сваім, і ўсё, хто не згодзен з яго пунктам погляду, называе кулакамі, адсталымі, кансерватарамі і г. д.

Я гавару пра новую п'есу А. Маўрыса «Твой светлы шлях». Гэтая п'еса пацясіла наперак тэму, пра што шпёр думалі, і чым заняты нашы калгаснікі. Калі б драматург заўважыў у душы калгаснікаў працаўнікоў, дык зразумеў бы, што цяпер ім рана думаць пра аграгарады. Але тэму, што тут драматург выступіў у ролі інжынера душ, а ў ролі інжынера-будаўніча, дык душы людзей аказаліся ні пры чым.

Пасля крытыкі ў адрас п'есы драматург сёння перапрабуе. У прыватнасці, змякчыў напор архітэктара-дзюжыня, якая патрабавала ад старэйшых ўжо ілпер зацікава пераносіць вёскі. Зараз яна даказвае, што гэты рабшч трэба не ілпер, а потым, калі будуць умовы. Але ў чым жа тады канфіліт п'есы? Бо і сам старшыня, невядома чаму абавязна кулакава, пераносіць вёску, і фантазію зрабіў будучы пісам бльшэ. Пункты погляду сымбілі. Канфіліт адна, дзея чого напісана п'еса? Выходзіць, што аснова не шчунява.

У п'есе ёсць асобныя цікавыя характары, сітуацыі, адчування, што напісана іна вопытным драматургам. Але ўсё гэта не вырабляе становішча.

Хачелася б звярнуць увагу драматурга на тое, што не варта ўшчынаваць не ў сваю справу. Не трэба вышчы калгаснікаў, калі ім перасяляцца з ізіны на гару — у кожным канкрэтным выпадку яны самі разбурваюцца лепш у гэтым, чым драматург. Не трэба вучыць іх, калі і яны ў іх ужо цяпер ёсць галоўнае: карціна пераходзіць дух часу, гераічна і ў гэтым, гэта іх характар — не прыземленае, не натуралістычнае адраўдзецца людзей, занятых працаю. Тут мы бачым, што праца для людзей — натхненне, радасць, песня. Тут відаць усхваляванне стаўленне мастака да жыцця.

Нашых пісьменнікаў, дзеючых мастацтва прынята называць інжынерамі чалавечых душ. Гэта — трапіна выраз, судоўнае вызначэнне. І калі самі мастакі разумеюць сутнасць гэтага вызначэння, дык яно дапамагае ім знойсці сваё месца, разумець сваю непатруную ролю. Але бывае, што пісьменнік часам забывае, што ён інжынер душ і адчувае сабе або інжынер-будаўніком, або архітэктарам, або аграномам, г. з. інжынерам у літаратурным сэнсе гэтага слова. І тады ён пачынае сваім творам дыктаваць чытачу, следуючы, што, як і калі трэба будаваць, напрыклад, у калгасе. Такі мастак замест таго, каб выхоўваць душы, павышаць свядомасць, навязвае, далупіць, калгасікам патрабаванне: пераносіце «вашу вёску» з ізіны на пагорак. Там вам будзе

З гэтага не вынікае, што негавя пісаць п'есу, дзе ў аснове ляжыць факт якога-небудзь будаўніцтва будаўніцтва. Але негавя, каб будаўніцтва заснавана, падаўляла чалавека.

У сувязі з гэтым хачелася б некалькі слоў сказаць пра п'есу А. Макаёнка «Выбаічыце, калі ласка!» і «Літоўка на арбіце» і І. Шамякіна «Літоўка блудніцкая». Я перакананы, што гэтыя п'есы найбольш трапляюць у цэль сярод іншых твораў беларускіх драматургаў, якія з'явіліся за апошнія гады.

П'еса «Выбаічыце, калі ласка!» напісана ў 1954 г., а п'ягадзіце, якая яна і цяпер актуальна.

Новая п'еса А. Макаёнка «Літоўка на арбіце» таксама трапіла б у цэль. Яна гаворыць пра неабходнасць усё большага развіцця добрай, здаровай народнай ініцыятывы, калі да новых форм узаемаадносін у калектыўнай працы, выступае супраць індывідуалізму.

Новая п'еса І. Шамякіна «Літоўка блудніцкая» таксама арыгінальная, бо драматург ўдаося пабегчы штэмпаму, уласцівым некаторым п'есам з жыцця вёскі. Вызьміце такую п'есу, а канфіліт у яе прысвоены з горада. Пазт Гаворка. Яго выхад аўтар падае наступным чынам: «Ён у парусінавых штанах, у белай трысы, саваяным кашулячым. Круціць у руцэ ключы ад аўтамашыны». Ён прыхаць з горада на сваёй уласнай амашыне.

Пра што гаворыць гэтая характарыстыка? Спытайце ў любяга гледача — і атрымаеце адказ: напэўна, празар убаічыць стылій або што-небудзь накітаваў гэтага. Так прымуцнілі гледача нашым драматургі ў тэатры. А п'ягадзіце, што далей робіць гэты Гаворка. Ён адмае капылаў, з'яўляюцца клянішча і чытае з пафасам нейкіх вершы. Потым дадуе руку маладой калгасніцы Галі Гаворка нават цяпер радок з бібліі: «Жея да будзе рабой своего мужа». Ну, тут ужо характарыстыка завяршана. Яна адсталы тып. Адукутае заклочыць? Так прымуцнілі ўжо нашата гледача: калі з горада прыхаць, ды яшчэ на сваёй машыне, ды яшчэ пазт, ды яшчэ ілгядуна круціць ключы ў оуц (вядзьма, хлашціна, што машына мая), ручкі цядуе, біблію чытае — ну ці не ясна яго аблічча? Вядома, адсталы тып. Аказваецца, Гаворка цудоўны хлопец: явёсны, душыня, а галоўнае — прычытывае. Ён у многім дапамагае людзям вёскі.

Такім падыходам да стварэння вобраза Шамякіна парушае штэмпамі і дае тэатрам цікавы матэрыял для ўвабавлення.

Як бачыце, у нас ёсць асобныя пацісласнае спробы адраўдзецца на сучасную рэалізацыю. Добра і тое, што нашы тэатры ўсё больш іківаюцца п'есамі на сучасную тэму. Напрыклад, Тэатр імя Яні Купалы ставіць п'есу «Літоўка на арбіце» А. Макаёнка і «Вера, Надзея, Любоў» П. Васілеўскага. Рускі тэатр плануе п'есу І. Шамякіна. Тэатр юнаг гледача заўдэць вызначыцца сваімі сувязямі з сучаснай рэалізацыю. Але побач з гэтым ёсць шмат п'ес і спектакляў (імя маю на ўвазе не толькі беларускую драматургію), якія адраўдзецца гледача ад галоўных пытаньняў сучаснасці.

За апошнія гады ў савецкім мастацтве — тэатры, кіно, песнянай творчасці — прыкметна дзе сабе адчуваць адна памылковае тэзісаванне. На сінгах тэатраў краіны даволі часта з'яўляюцца п'есы на маральна-бытвыя, этычныя тэмы. Некаторыя з гэтых п'ес — сапраўды мастацкія, каштоўныя творы. Але многія з іх з'яўляюцца з нашай сучаснай рэалізацыю толькі выкананымі аднамакі. Па сутнасці, аўтары гэтых п'ес пад выгледам барабшч супраць перажыткаў стараго займаюцца корпіянем у бітвых дробных смуключых жыццё абавязавалі і сучасных машына, зачытаюцца паказам любюўных трох і чатырохкунікаў.

Цяпер у нашай краіне бадай няма тэатра, дзе б не іллі п'есы В. Розава. Гэты драматург бясцерпна талевавіты, і некаторыя яго п'есы (напрыклад, «У добры час») сталі з'яваць у драматургіі. Але, мне здаецца, большасць п'ес Розава («У пошуках радасці», «Нароўны бой» і некаторыя іншыя) паўтараюць адна адну, гавораць пра адно і тое ж, пабубульчываюць і прычэпваюць да гэтага ўзнімаюць не самыя ўсплоўныя прыбыткі нашата часу. Імя прысвоены ныманым выбару маладоў жацтва вага ілпыха. Такія п'есы таксама патрабуюць. Але з лепшай рукою Розава, Валодзіна ды з часткова Арбузава (імя маю на ўвазе тут «Іркукуно гісторыі» атрымліваецца, што нашы тэатры пераважна займаюцца вырашэннем маральна-этычных праблем, прычым частай за ўсё па-за сувязю з працаю. Перад намі праходзіць гераі — жыхары маскоўскіх камунальных кватэр, якія хотым сваімі адна адна бачыць, а потым сварацца і п'лююць адна аднаму ў каструлі, пошчымя мірашча, і ўрэшце аказваецца, што ёсць яны добрыя, судоўныя людзі. Хіба гэты тып гераі, які робіць цяпер вялікія справы ў нашай краіне? Не, гэта машына 20-х гадоў, пераробленыя драматургамі. Вядома, пра іх ілгчэй пісаць, чым пра новага чалавека.

Я скажаў бы, што і «Іркукуна гісторыі» яшчэ не тая п'еса, якая павіна абмежа ў поўнай меры вызначыць аблічча драматургіі нашатага часу. Я не хачу гэтым сказаць, што п'еса «Іркукуна гісторыі» — дрэнная. Яна — адна з дзешчых з апошняга перыяду, савецкай савецкай мастацтва. Малады ў гэтай п'есе не хапае грамадзянскай мужнасці, чалавечай сілы, той сілы, якая магла б захапіць павесці за сабою. Я маю на ўвазе сілу Шахава з «Вялікага грамадзяніна», сілу Салакова з «Лёсу чалавеча» або душынюкі сці і страснасці Анкі і Сіпаняна з «Пісьмы пра талора Паголдзіна, або Палатона з «П'еса Сіманова «Рускія людзі». Я не супраць драматургіі Розава і Арбузава. Але я супраць узвядзення гэтай драматургіі ў абсалют, супраць ператварэння яе на ўзор, у галоўную да-

Тут дрэнную ролю ілпых рабшч адраўдзецца нашы тэатры. Яны часам стараюцца нагадваць п'есу пад іменуванням «Ужэ ўзор і тым самым выхалашчываюць арыгінальнасць. Можна спадзявацца хоць бы на такі прыклад. К. Крапіва напісаў п'есу «Людзі і д'яблы». У гэтай п'есе ўпершыню ў беларускай драматургіі так грунтоўна і поўна паказан шлях чалавека, які робіцца зрадыкам, раскрыта яго псіхалогія. Гэты вобраз паўнаварты. Ён нагадвае, што адна бясспрытнасць вывад да другой, што перападзены страх нарэжжае баялізнасць, а за гэтым наступнае зрадыцтва. Але ў тэатры спалочыць такога вобраза. Паставіліся змякчыць у тым, што п'есу, каб не паўтараць ілпых вобразаў зрадыцтва. У выніку адна з цэнтральных тэм п'есы зніла. Трэба больш кваліфікацыя станава да таго, што драматург прыносіць у тэатр.

Што адраўдзецца нашата сучаснасць не толькі ад людзей буржуазнага грамадства, але і ад савецкіх людзей міншых дз

ЗЛАЧЫНСТВА БЕЗ ПАКАРАННЯ

(Закачанне. Пачатак на 2-й стар.)

— Гэта выклад адной рукой браў грошы, а другой рабаваў душы, нявучы свядомасць і бязлітасна талтаў веру людзей у шчаслівае жыццё на зямлі.

Марыя пакінула вучобу ў вярочнай школе рабочай моладзі, перастанала хадзіць у школу, наведваць камсамольскія сходкі, а неўзабаве папрасіла разлік у будаўнічым трэсце. Сміроў усе шчыра цвёрда не быў упэўнены ў яе веры і намаганнях адарвацца ад «д'явольскага духу».

Цяпер яна з прыкрасцю ўспамінае тую дню, калі засталася без работы і без кватэры, а секанцікі багаслоў, шчырна суніаючы, вадзілі яе па кватэрах сваіх аднадушчых.

— Было б у мяне свабоднае месца ў доме, — гаварыў ён, — абавязкова ўступіў бы табе.

— А чаму б вам не ўзяць дзятчынчу да сябе? У вас жа пустое ў доме месца пакой, — заўважыў Сміроў адзін з секанціў.

Марыя прыгадала прасторны дом прапаведніка, у якім ён жыў з жонкай і крыўда балачка паласнула па сэрцу. Слёзы хлынулі з вачэй, і яна ў роспачы пайшла па вуліцах горада. А куды?

...Ніна Пятроўна Пырко — загадчыца сталовай № 7 Малдзечанскага мікрарайона — ужо некалькі хвілін назірала праз акно, як нейкая дзятчына, відаць, хацела і не адважалася зайсці ў сталовую. Па запытанні вапнай спадчыцы Пырко вызначыла, што дзятчына мае дачыненне да будаўніцтва. Ёй на момант здадалася, што яна дзесяці сустрэкала ўжо яе. Ніна Пятроўна намагалася ўспомніць і пільна ўгледзлася ў твар дзятчыны, але нічога прыпомніць не магла.

«А можа бачыла яе, калі працавала ў Валожыцкім райкоме партыі? — на момант прыгадала яна. — Не, зноў не тое...»

Ніна Пятроўна амаль бягом паспяшалася на вуліцу. Многагадоўны вопыт работы з людзьмі падказваў ёй, што з чалавекам здарылася штосьці няадрае і яму патрэбна дапамога.

— Як завуць цябе, галубка? — замест адказу на Ніну Пятроўну абмякнула глянцелі блкітныя вочы, поўныя смутку і разгубленасці.

— Зойдзем да мяне... да нас, у сталовую.

Дзесяць дзён камуністка Н. Пырко разам з іншымі работнікамі сталовай дапамагалі Марыі прывесці сябе да ладу. Купілі ёй вопратку, уладкавалі на кватэру і залічылі да сябе ў штат.

Першыя дні дзятчына была маўклівай, падоўгі аглядалі ў глыбокай задуманасці. Але шчыры, сардэчны адносіны з боку ўсіх супрацоўнікаў паспало рабілі сваю справу. Марыя пакрысе, нехватаючы раскавала Ніна Пятроўна пра сваё жыццё. Пырко адчувала, што многае дзятчына не гаворыць, ды не хацела лімітнымі пытаннямі вырадзіць ёй душу.

«Відаць, неперымяны ўспаміны, калі яны не гаворыць пра іх сама. Прыдзе час — раскажа».

Жыццё ішло ўжо не міма. Праз некалькі месяцаў на ўрачымым пасяджэнні ў гонар Міжнароднага жаночага дня за добрасумленую працу Марыю ўзнагародзілі каштоўным падарункам.

— Што ў цябе, Ніна Пятроўна, не знайшлося лепшай работы, чым гэтая секанціка? — спытаў у Пырко хтосьці шіха з прэзідыума, калі Марыя атрымала падарунак і адыйшла ад стала.

Ніна Пятроўна не паверыла сваім вухам. — Не можа быць! Гэта на кагед аб памылка...

...Непрыкметна, здалёку пачала змагацца Ніна Пятроўна за лес дзятчыны. Кожны раз, у свабодны ад работы гадзіны, яна падоўгі раскавала Марыі пра жыццё дзятчын, што працуе побач з Марыяй.

Някалькі задумалася сама і працінае са сваім жыццём, — разважала Пырко.

Але здарылася так, што Ніна Пятроўна некалькі разоў захацела захаць яна, калі праз некалькі дзён вечааром да яе ў пакой шіха зайшла Марыя. Пырко зраўмела, што дзятчына цяпер не хапае яе, старэйшага таварыша, блізкага чалавека. А калі так, то можна пачынаць барацьбу больш актыўна.

— Машанька, вазьмі, калі ласка, вось гэтую кніжку і пачтай мяне ўголас крышчучы. Вельмі ж добра напісана, а ў ложка не магу чытаць.

Старонку за старонкай чытала Марыя, а Ніна Пятроўна радасна ўсім халася, бачыла, як дзятчына ад захвалення забыла ўжо і пра яе. Дзятчына чаго наўраўна забавону прапаведніка.

Позна вярталася ў гэты вечаар Марыя дамоў, моцна прыкрасціваючы да гурдаў кніжку «Чысь змоладу» А. Первенцава. А прайшоўшы дамоў, да самай раўны не зьява вачэй. Як толькі залюшчалася іх, адразу ж з'яўлялася Ніна Пятроўна, і ў вухах выразна гучалі шырымы маўчарныя жаркам словы: «Нічога, Машанька, я тутка пацвілаў!»

А вось ты, родная, хвацеш вельмі цікава... Маша! Зраўмівай мяне, любяча. Гэта страшныя падман — твая вера. Ты ўжо не маленькая. Пагляды вакол сябе, на сваіх сабралках, на іншых людзей: як хораша і весе-ла жыць у нас! А ты ў дзятчынашці гол пазбавіла сябе ўсё, нават радасці: за сваю малодасць. Прыгледзься лепш да гэтых прайдзівата Сміроўна — і ты ўбачыш, якому мэрцітніку верыла. Гэта дражнік сярод людзей!»

Усе да апошняга слова ўспоміла Марыя, і зноў стала цяжка на душы. Зноў яна павінна была выбраць: секта або калектыў сталовай, Сміроў ці Ніна Пятроўна, якая стала для яе як родная маці. І Марыя адчула, што сюды да людзей, да жыцця яе вабціць штосьці вількае, неперарадальнае, што без гэтых людзей ёй цяжка будзе жыць.

А Ніна Пятроўна бачыла, што

першы крок ужо зроблены і трэба быць ішч далей да канца. Шпер сабробкі Марыі не адна, дык другая запрашал яе ў кіно або на танцы, да сябе на кватэру.

Толькі цяпер зраўмела дзятчына, што за ўсім гэтым нябачна прысутнічала цвёрдая рука камуністкі Ніны Пятроўны Пырко.

Кожны новы дзень прыносіў з сабой у жыццё Марыі штосьці новае і ўсе больш пераканваў яе ў неабходнасці канчаткова пакінуць секту. Рабілі сваю справу і кнігі, якія цяпер брала Марыя рэгулярна ў Н. Пырко.

Аднойчы на малітоўным сходзе, якія яшчэ зрэдку наведвала Марыя, яна заўважыла, як Сміроў намагався зрабіць выгляд, што шчыра моладзі і плача разам з усімі «сестрамі і братамі па Хрысту».

— Дарэмна я шукала на твары «святлошчы» хоць бы адну слезінку. У гэты момант яго вочы пільна сачылі за кожным з нас, каб давесці малітваў да паслушызства і сабраць царговую «дапамогу вярхомам братаў», — успамінае Марыя. — Гэта быў апошні сход, з якога я ішла з горкай крыўдай і пацумчэм, нібыта мяне бязлітасна абаралі. Так, так. Я зраўмела, што яны ўкралі ў мяне два гадзі малодасці, два гадзі дарагога жыцця.

Адчуваюцца, што гэтыя словы сказаны да шчырага сэрца, пасля доўгага і пакутлівага роздуму.

— Можна, і не варта было б раскаваць пра гэтую сумую гісторыю, больш, што Марыя Стойка знайшла ўжо сваё месца ў жыцці. Не так даўно яна раскавала ўсё гэта на адкрытым камсамольскім сходзе і зноў вярнула ў дружную камсамольскую сям'ю, рыхтуючы да наступлення ў дзевяты клас вярочнай школы рабочай моладзі.

Цяпер зноў у яе ёсць усе: радасць жыцця і працы, шчаслівае малодасці і аясляе песні, шырыя сярбы і светлая дарога ў будучыню.

Можна і не варта было пісаць, калі б гэты выпадак быў адзінкай і калі б сумленныя людзі не абураліся агіднай дзейнасцю цэнтрыялаў.

На самай справе злічэння, што хуліган абразіў іх зневажэнне чалавек. Нашы судовыя органы тут жа адшукваюць злачынцы і карочыць па ўсёй строгасці савецкіх законаў.

Яе, калі падобныя прайдзіваты рабуюць і калечыць людзей, іх за гэта не судзіць. Я ўжо не кажу пра тое, што секанцішкі прапаведнікі бясаромна абдзіраюць веруючых рознымі грашанымі зборамі. Ад гэтых яны маюць дзесяткі тысяч у год прыбытка, а нашы фінансавыя органы нават падаходна падатку з іх не спаганяюць.

У нашай краіне ўзаконена свабода сумлення. Але ж гэта не значыць, што нам няма ніякай справы да таго, чым займаюцца розныя вылюдкі ў сутане ці без яе.

Савецкія людзі рашуча выступаюць, каб забараніць рэлігійную прапаганду, у якой бы форме і пад якой бы шыльдай яна і праводзілася. Час ужо сурова карач за цэнтрыяльскую рэкрутычню.

Нельга, не маем права спакойна глядзець на гэтыя злачынствы. Яно, як і ўсякае іншае, патрабуе суровага пакарання.

І. МЯЦЬКО.

Будні Салігорска

Па вечаарх Дом культуры шахцёраў напаяўніцца звонімі галасамі малых рабочых, тут яны праводзяць вольны час: прагледжваюць кінафільмы, брочы кнігі, удзельнічаюць у гуртках настайчай самадзейнасці. Надаўна шахцёры стварылі свой ансамбль танца. Працуюць драматычны і харавы гурткі. Васемнаццаць малых рабочых наведваюць духавы аркестр. Спрод іх — мантажнік Анатоль Малочна, зваршнік Уладзімір Гавін, пачнік Васіль Жэна і інш. Музыканты разучваюць песні і маршы савецкіх кампазітараў. НА ЗДЫМКУ — рэпетыцыя аркестра.

Фота М. Мірановіча.

3 мінулага БРАТНІЯ СУВЯЗІ

У гісторыі культуры Беларусі канца XVIII — пачатку XIX стст. асвета і школьная справа былі да надзяўня часу найменш вылучанымі пытаннямі. Між тым, даследаванне іх, пачатае надаўна ў інстытутах гісторыі і філасофіі АН БССР, адкрыла невыямыя да гэтай часу і важныя старонкі ў гісторыі культурных сувязей паміж рускім і беларускім народамі, з гісторыі ўплыву перадавой рускай грамадскай думкі на развіццё асветы ў Беларусі.

Шкаваныя дакументы знойдзены ў архівах Ленінграда і Магілёва. Яны датычаць гісторыі Полацкага галоўнага народнага вучылішча — адной з першых у Беларусі агульнаадукацыйных рускіх навучальных устаноў у перыяд паміж 1789—1799 гг. Сярод дакументаў зьяўляюцца на сябе ўвагу адукацыйнае і асветніцкае Радзі другой паловы XVIII ст. — Д. Анічкава, Я. Казельскага, М. Галавіна і С. Калініна. Перадавая руская мастацкая літаратура і журналістыка былі шырока прадстаўлены творамі Н. Новікава, Н. Карамзіна, Д. Фанізіна і інш.

Вялікае значэнне для фармавання спетапогляду настаўнікаў і іншых чытачоў гэтай бібліятэкі мелі сабраныя ў ёй працы Вальтэра, Русо, Мантэска'е, Мальера, Мілтона, Юнга, Лесажа, Мольера, Локка.

Ізны і літаратурны ўплыў перадавых рускіх і заходнеўрапейскіх мысліцеляў і пісьменнікаў на света-

погляд настаўнікаў Полацкага галоўнага народнага вучылішча знайшоў адлюстраванне не толькі ў іх педагогічнай, але і ў літаратурнай дзейнасці.

У знойдзенай намі спіраве ў Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве БССР у Магілёве ёсць некалькі аднапавяковых настаўнікаў Іванам Сакоўскім. Вядома, яго ж пярэ належаць невялікі драматычны твор, пастаўлены вучнямі ў школе.

Оды (дзе з іх былі ўжо вядомы і раней) напісаны ў духу афіцыйнай ідэалогіі таго часу. Аднак у іх, як і ў персе, умінаюцца важныя праблемы, якія хвалявалі перадавую дэмакратычную думку Расіі другой паловы XVIII ст.

Вядучы ідэя од і персе, якая ўяўляе сабою размову мумка з некалькімі адукаванымі малымі людзьмі, у тым, што «без звання мы чада тым», што асвета, веды — вяртальны сродка ад усіх бедаў чалавек і грамадства.

Іван Сакоўскі ў некаторых са сваіх од асуджае тыранаў, якія рабуюць і прыніжаюць народ, крытыкуе забавоны, неунта, длушчаны «сважычынкі» у рызах пазалочаных, уступае ў спрэчку з Русо, які сьвярджаў, што

«Науки нравы развращают, Пути к порокам открывают...»

І Сакоўскі не адзінокі ў сваіх поглядах. У знойдзеных дакументах прыводзяцца выказванні і іншых настаўнікаў, аналагічныя тым, якія мы сустракаем у яго.

Вывучэнне гэтых і іншых дакументаў дазваляе ішч глыбей зразумець прагрэсіўнае значэнне ўз'яднання Беларусі з Расіяй, значна пашырае нашы веды пра культурнае развіццё Беларусі ў канцы XVIII — пачатку XIX стст.

Ул. ПАСЭ.

Беларускі аркестр у Прыбалтыцы

Беларускі народны аркестр пабыў на гастроях у Прыбалтыцы. Першыя канцэрты адбыліся ў Калінінградскай вобласці. Аркестр выступіў перад маракма Балтыйскага флоту, над якім шэфтуе камсамол Беларсі. Цяпла сустраі маркі выступленне беларускіх гацей.

У Рызе, у цудоўным старажытным памышканні філармоніі, таксама адбыўся канцэрт нашых музыкантаў.

Заслужаным поспехам карысталіся ў слухачоў дырыжоры В. Барсаў і Г. Алоўнікаў, салісты Белдзяржфілармоніі Э. Зігер і Я. Цыганова, салісты аркестра В. Бурковіч і Ю. Странковіч, арыст Беларускага тэатра оперы і балету В. Ганчарніка.

Народны арыст БССР І. Жыновіч у час гастролей выступаў не толькі як дырыжор, але і як саліст-контрабасіст.

Выканалі на гастроях творы беларускіх кампазітараў М. Чуркіна, Д. Камінскага, І. Ронкіна, Я. Глебава, а таксама сюіта Д. Кабалевскага «Камедіянт», перакладзеная для народнага аркестра, творы рускіх і заходнеўрапейскіх класікаў.

Тысячы рыжан глядзелі беларускі канцэрт па тэлебачанню. Пасля канцэртаў у Рызе аркестр выступіў у Кайнасе і Вільносе.

На здымках: 1. Народны арыст СССР, кіраўні Літоўскага народнага ансамбля Шывадас Гутарыц з народным арыстам БССР Жыновічам. 2. Беларускія музыканты сярод марак-балтыйцаў.

Тэкст і фота М. Рубінштэйна.

Падзеі, факты, навіны

Нашы чытачы А. Лапушніскі, Ф. Гаініскі, І. Вераб'ёў, Я. Альберсон і М. Папоў наведваюць:

Частымі гасцямі ў студэнтаў Магілёўскага педагогічнага інстытута былі арысткі Беларсі. Днямі адбылася сустрэча студэнтаў і выкладчыкаў з Іванам Грамовічам, які раскаваў ім пра сваю творчую працу, прачытаў некалькі твораў.

Лекцыя-канцэрт, прысвечаная творчасці Д. Вердзі, адбылася ў Пінскім педагогічным вучылішчы імя А. С. Пушкіна. Лекцыю «Д. Вердзі — вялікі майстар італьянскай оперы» прачытаў Б. Елдадзірнін. Затым аркестр выканаву ўрмкі з твораў вялікага кампазітара.

У бібліятэцы сельскагаспадарчай арчелі «Леніскі шлях» Крмычскага раёна 8 тысяч кніг. Імі крмычскага 670 калгаснікаў.

Для лепшай прапаганды літаратуры аб мастацтве ў Тураўскай раённай бібліятэцы аформлена кніжная вітрыва «У свеце дзятчына». Тут спавіваюцца працы К. Маркса, Ф. Энгельса, М. І. Калініна, Г. Пляханова аб мастацтве і літаратуры.

Выстаўлена таксама літаратура аб майстарстве сучаснай сцэны і аб мастацтве Савецкай Беларусі.

Драматычны калектыў клуба чыгуначнікаў ст. Брэст паказаў гледачам камедыю А. Астроўскага «Не ўсе каты маслішчы».

У ролі Ахава выступае ветэран самадзейнага мастацтва — пенсінер А. Новікаў. Добра выканала ролю Агніі А. Карніенка. У ролі Іпапіта выступіў малады транспартнік т. Бахмат.

Пад такой назвай у 11 нумары нашай газеты за 1961 г. была змешчана карэспанданжыя Б. Сасноўскага, у якой крмычска была работа Лагойскага раённага Дома культуры.

Савет Лагойскага раённага аддзела культуры, як наведвалі ў рэдакцыі загадчык аддзела тав. І. Бурак, пры-

наў захады да паліпшыня работы Дома культуры. Адаўніў сваю дзейнасць харавы калектыў, створаны драматычны гурток, эстрады аркестр. Праўленне Дома культуры сістэматычна дапамагае ўстановам культуры раёна.

«У Пяцюлях будзе клуб» даміў, што будаўніцтва клуба ў вёсцы Пяцюлі запланавана на 1962 г.

У вёсцы пачаў працаваць чыровны куток.

наў захады да паліпшыня работы Дома культуры. Адаўніў сваю дзейнасць харавы калектыў, створаны драматычны гурток, эстрады аркестр. Праўленне Дома культуры сістэматычна дапамагае ўстановам культуры раёна.

Такая кароткая гісторыя мінулага. У гэтыя дні будаўнічы на былой тэрыторыі старажытнага Мінска ствараюць новую гарадскую магістраль — Паркавую — з пупераходам праз Нямігу.

Што ж будзе ўяўляць Паркавая магістраль? Гэта адна з галоўных артэрый, якая зв'язіць працягам вуліцы Леніна і частку вуліцы Саводы. Ён падзеліць праездную частку магістралі на дзве асобныя часткі.

Архітэктары пры распрацоўцы праектаў планіроўкі і будаўніцтва правілі шмат творчай ініцыятывы і прадставілі работу з вялікай колкасцю цікавасці і энтузіязму, так і па аб'ёмна-прасторавым вырашэнню, а таксама павышаную параднасць магістралі, у цэнтры яе, на зялёным дыяне газонаў, намечана пасадзіць бульвар са шматгадоўх дрў. Ён падзеліць праездную частку магістралі на дзве асобныя часткі.

Архітэктары пры распрацоўцы праектаў планіроўкі і будаўніцтва правілі шмат творчай ініцыятывы і прадставілі работу з вялікай колкасцю цікавасці і энтузіязму, так і па аб'ёмна-прасторавым вырашэнню, а таксама павышаную параднасць магістралі, у цэнтры яе, на зялёным дыяне газонаў, намечана пасадзіць бульвар са шматгадоўх дрў. Ён падзеліць праездную частку магістралі на дзве асобныя часткі.

Архітэктары пры распрацоўцы праектаў планіроўкі і будаўніцтва правілі шмат творчай ініцыятывы і прадставілі работу з вялікай колкасцю цікавасці і энтузіязму, так і па аб'ёмна-прасторавым вырашэнню, а таксама павышаную параднасць магістралі, у цэнтры яе, на зялёным дыяне газонаў, намечана пасадзіць бульвар са шматгадоўх дрў. Ён падзеліць праездную частку магістралі на дзве асобныя часткі.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВУСТУПЛЕННЯЎ

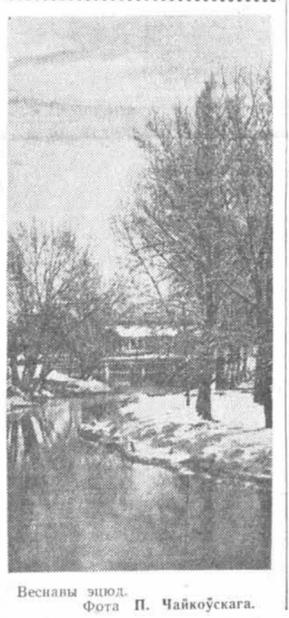
«Канцэртныя абяцанкі»

Загачык Малдзечанскага раённага аддзела культуры тав. І. Нілаў адказ на лісьце Б. Міхайлава «Абяцаннага тры гадзі чакаюць», змешчанае ў 11 нумары нашай газеты, паве-

даміў, што будаўніцтва клуба ў вёсцы Пяцюлі запланавана на 1962 г.

«У Пяцюлях будзе клуб»

У вёсцы пачаў працаваць чыровны куток.

Веснавы знод. Фота П. Чайкоўскага.

З тэатраў і канцэртных залаў

Чатыры творчыя сустрэчы наладзіў Саюз кампазітараў БССР у працоўным Гродні. Перад слухачамі народнага ўніверсітэта культуры, студэнтамі навучальных устаноў і грамадскага горада выступілі кампазітары Г. Вагнер, Ю. Семянкі і музыкантаў І. Ніевічы. Яны пазнаёмілі аматараў музычнага мастацтва з творчасцю кампазітараў рэспублікі, раскавалі пра развіццё сучаснай беларускай музыкі, падзяліліся творчымі планами ў сувязі з набліжэннем XXII з'езду КПСС.

У сустрэчку прынялі ўдзел майстры мастацтва — заслужаныя арысты БССР В. Глушак, Т. Шымко, М. Шуванскі, В. Юневіч, арысты Л. Гарэль, М. Марозова, В. Чарнабаеў. Яны выканалі ары, песні і дуэты з оперы Ю. Семянкі «Калочая

руж», калянымі і інструментальнымі творы беларускіх кампазітараў.

Народныя арысты БССР Л. Бражнік, С. Друкер, І. Валочнін, М. Зьонаў, заслужаныя арысты БССР Т. Пастушня, Д. Галушкіна, заслужаная арыстка Галыжыцкай ЦСР І. Савельева, салісты Б. Нікольскі, В. Ганчарніка і другія вярнуліся з гастрольнага паездакі на гарадах Беларусі. Яны выступілі з канцэртамі перад працоўнымі Салігорска, Старобіна, Случка, Любані, Стаўбіоў і Клецка. У сярэдзіне красавіка група арыстаў тэатра выязджае на гастролі ў Нясвіж і Капыль.

Некалькі соцен калгаснікаў і рабочых саўгасаў Мінскага раёна пабы-

ЮНАЦТВА СТАРАЖЫТНАГА ГОРАДА

Такія гарады, як Мінск, развіваліся на працягу стагоддзяў і маюць рознахарактарную забудову. Тая частка Мінска, пра якую пойдзе гаворка, вядомая з даўніх часоў. Асноўны пачаў расці горад. Унік ён у перыяд старажытнарускай дзяржавы ў трохкутніку ў паўднёвай частцы Нямігі ў Свіслач, у акружэнні балот і лясоў. Археалагічныя даследаванні сведчаць пра развіццё старажытнага Мінска на правым беразе Свіслачы, у 100—150 метрах на паўднёвы ад паўднёвай Нямігі ў Свіслач.

Тут, на невялікім пагорку, у XI ст. з'явіліся «град» — умацаванне з абароннымі сценамі, зямлянымі валамі і ровам. «Град» пазней атрымаў назву «Замчышч».

У час археалагічных раскопак на Замчышчы, непадалёк ад новага спартыўнага павільёна працоўных рэзерваў, быў раскрыты ўчастак галоўнай вуліцы даўжынёй ў 25—30 крокаў. Гэтая вуліца шла праз цэнтр дзяўдзіна і мела ў шырыню шчыр крокаў. Пры далейшых раскопках былі знойдзены іншыя вуліцы і завулкі, ішч меншай шырынні. Як паказалі археалагічныя раскопкі, колькасць вуліц і іх размяшчэнне і працягласць амаль не мяняліся на працягу XII—XV ст. ст.

У сярэдзіне XV ст. насельніцтва Мінска павялічылася да пяці тысяч жыхароў і ён ужо знаходзіўся ў ліку 15 буйнейшых гарадоў Вялікага княства Літоўскага, у склад якога ўва-

ходзілі такія ўсе беларускія землі.

У другой палавіне XVI ст. Мінск трапіў пад уладу аб'яднанай польска-літоўскай дзяржавы — Рэчы Паспалітай. У гэты час ён быў дзяўдзіным горадам. Межы яго тэрыторыі ў той час даходзілі да цяперашняй вуліцы Інтэрнацыянальнай — на поўдні, Рэспубліканскай — на захадзе, Дзмітраўскай — на поўначы і тэрыторыяў паўночна-заходняй частцы горада — на ўсходзе, уключаючы ў сябе 35 вуліц і завулкаў. У XVI ст. цэнтр горада перамясціўся ў раён Высокага рынка (цяпер плошча Свабоды). Тут знаходзіліся будынак гарадскай ратушы (на месцы цяперашняга сабора) і галоўны рынак.

З пачатку XVII ст. горад раўна ў паўднёва-заходнім, паўднёвым і паўд